

Richteren 13
zondag 27 november 2011, eerste Advent.

Gemeente van Christus, (en luisteraars via Radio Zilverstad).

1.

Het is alom crisis wat de klok slaat, tegenwoordig. Financiële crisis. Economische crisis. Europese crisis. En we houden ons hart vast. En terecht. Maar één ding, gemeente. Als we de goede oude Bijbel lezen, als we Richteren (*Rechters* went maar niet bij mij) lezen, weten we dat de crisis de norm is in deze wereld. Het telkens terugkerende refrein van Richteren is: *Weer deden de Israëlieten wat slecht is in de ogen van de Heer...* Er is in Richteren sprake van een permanente crisis – en de wereldgeschiedenis vertelt ons hetzelfde verhaal. We zouden het vergeten na al die decennia van welvaart in West Europa, maar het is in de wereldgeschiedenis een uitzondering wanneer het zolang goed gaat voor zovelen. Een Gouden Eeuw ligt altijd ingebed in een heleboel eeuwen van ijzer en steen! Het boek Richteren is wat dat betreft erg ontvullend: *Wij mensen struikelen van de ene naar de andere crisis*. Maar, zegt Richteren ook: **Goddank is de hemel er nog!**

2.

Ook het verhaal van de aankondiging van de geboorte van Simson, begint met het refrein van dit bijbelboek: *Weer deden de Israëlieten wat slecht was in de ogen van de Heer*. En vervolgens horen we dat er ergens in Israel een man woont, Manoach, en die heeft een vrouw die onvruchtbaar is.

We kunnen het verhaal van de aankondiging van de geboorte van Simson **op 2 niveau's lezen. Het eerste is een persoonlijke niveau**. Dan wordt het een verhaal van een man en een vrouw die de nodige problemen hebben, zoals iedereen. Het probleem van Manoach en zijn vrouw is dat zij onvruchtbaar is. Onvruchtbaar = bijbels voor: geen toekomst hebben. Er lijkt geen uitweg voor hun crisis. Maar dan Op een dag vertelt die vrouw haar man dat ze een Godsman heeft ontmoet. 'Hij zag er zeer bijzonder ontzagwekkend uit, Manoach, *hij leek wel een engel van de Heer*

'En wat zei die man?' wil Manoach weten.

'Hij zei dat ik zwanger zal worden en een zoon zal krijgen. Daarom mag ik vanaf nu geen wijn of sterke drank meer drinken...'

Manoach kijkt zijn vrouw ongelovig aan. Speelt ze een spelletje met hem, met dat verhaal over een vreemdeling? Dan kijkt Manoach zijn vrouw geschrokken aan. Ze zal toch niet vreemd zijn gegaan? 'Een godsman is tot mij gekomen,' heeft ze gezegd. In het Hebreeuws kan de uitdrukking 'een man die tot een vrouw komt' ook een nette manier zijn om te zeggen dat een man en een vrouw gemeenschap hebben.

Manoach zegt dus niet: 'Yes, eindelijk een kind! Manoach zegt: 'O ja?' En hij wil die man wel eens zien. Hij vraagt God daar zelfs om in zijn gebed. Manoach lijkt op de oude priester Zacharias, en op Jozef. Allemaal van die mannen die ook niet zo snel in een wonder geloofden. Die zo hun twijfels hebben als het om engelen gaat. Organiseer een kerstengelenproject in je gemeente, en heel veel vrouwen geven zich op, en een handjevol mannen. Zo'n man dus, die Manoach.

De vrouw van Manoach voelt de reserve van haar man scherp aan. Als de engel opnieuw naar haar toekomt, haalt ze Manoach er snel bij. 'Hij is er weer! De man die laatst bij me was!'

Manoach gaat mee. Hij groet de vreemdeling, die vervolgens herhaalt wat zijn vrouw hem eerder had verteld. Zijn vrouw zal een zoon baren. En dan komen er barsten in het mannelijke pantser van Manoach. Hij toont zich gastvrij. In 2011 had hij hem een biertje aangeboden, in bijbels tijden bood je elkaar dan een bokje aan (vers 15). 'Biertje?' 'Bokje?' Maar een engel eet geen vlees, die leeft van de wind, dwz: van de adem van God. 'Offer dat geitenbokje liever aan God,' zegt de engel. Daarna vraagt Manoach de engel naar zijn Naam (vers 17). Manoach... wij mensen... wij willen zo graag iets concreets in handen hebben: samen vlees eten, een naam die je kunt onthouden. Maar de engel zegt: 'Waarom vraagt u naar mijn naam? Die is voor u te wonderbaarlijk.' En dan gaat de engel op in de rook van Manoachs offer. De engel van God wordt zelf vuur, dat wil zeggen: warm, krachtig, maar ongrijpbaar. Net zoals de God van Israel zich telkens openbaart: in een brandende braamstruik, in een vuurkolom in de woestijn, in pinkstervlammen op discipelhoofden: even krachtig als ongrijpbaar. Als Manoach de engel zo letterlijk in rook ziet opgaan, geeft Manoach zich over: 'Toen besepte Manoach dat het een engel van de Heer is geweest.'

Vanuit dat geheim leeft Manoach verder met zijn vrouw, en later met zijn kind. Vanuit het geheim dat God mensen, voor wie de crisis definitief en onoplosbaar lijkt te zijn, toch een uitweg biedt. **Goddank is de hemel er ook nog!**

3.

De tweede laag van het verhaal komen we op het spoor via de namen. *Manoach* heet de man. Daar horen we de naam *Noach* in. Noach betekent rust, Manoach betekent: *Rustplaats*. Net als in de tijd voor de zondvloed, zoekt God *een rustige plek* waar hij kan landen en opnieuw kan

beginnen. Een plek waar mensen goed doen en *niet* slecht. God vond die landingsplek eens in Noach en zijn gezin, en nu in Manoach en zijn vrouw.

De vrouw van Noach krijgt géén naam. Dat is meestal ook bewust in de Bijbel. Als zij haar man erbij haalt, omdat zij voor de tweede keer bezoek krijgt van de engel, dan vraagt Manoach de engel: 'Bent u degene die met **de** (en niet: *met mijn*) vrouw gesproken heeft (vers 11).' Dat is geen boerentaal, maar dat is symbooltaal. Als het gaat om *de* vrouw in de Bijbel, dan gaat het om vrouwe Israel. Israel is Gods ontrouwe geliefde. Ontrouw, en daarom onvruchtbaar. Het huwelijk tussen God en zijn volk bevindt zich in een voortdurende crisis. Nogmaals: de crisis is de norm.

Maar de bijbelse getuigen vertellen hoe juist onvruchtbare vrouwen toch zwanger worden: Sara, Hanna, de moeder van Simson, de vrouw van Zacharias, Elisabeth. Zo vertellen de bijbelse getuigen hoe God keer op keer en onverwacht een deur naar de toekomst opent. 'De onvruchtbare vrouw van Manoach (= het onvruchtbare Israel) zal een zoon baren, en die jongen zal een begin maken met de bevrijding (Hebr. *hosjiah* – een woordstam die we terugvinden in de namen *Joshua*, *Jozua*, *Jezus*) van Israel uit de greep van de Filistijnen (vers 5).'

En als Manoach de Godsmen vraagt wat *de zoon* die geboren zal worden, moet doen, dan krijgt hij te horen wat *zijn vrouw/Israël* moet doen (vers 13, 14)! 'Hoe moet *de jongen* zich gedragen? vraagt Manoach. Dan antwoordt de engel: 'Uw vrouw moet zich onthouden van.... wijn, sterke drank, onrein voedsel.' De jongen zal een begin maken met de verlossing van Israel. Maar zijn moeder = Israel moet beginnen haar levensstijl aan te passen, door haar zoon in zuiverheid voor te gaan. Vrouwe Israel kan zichzelf niet verlossen, maar zij wordt wel gevraagd aan haar verlossing mee te werken. Hetzelfde geldt voor de messiaanse gemeente, de kerk: wij kunnen deze wereld niet verlossen van de permanente crisis van het bestaan. **Maar goddank is de hemel er ook nog.** Vanuit de hemel gaf God ons zijn Zoon om ons *te verlossen van de boze*. Maar God vraagt ons wel om mee te werken, om onze levensstijl aan te passen en zo de komst, de *adventus* van de Zoon voor te bereiden!

Het eerste niveau: persoonlijk, het tweede niveau is een heilshistorisch.

4.

Tot slot lezen we dat de vrouw (vrouwe Israel, de messiaanse gemeente) een zoon ter wereld bracht. ze noemde hem Simson. Daarin zit het woord Sjèmèsj = zoon. Simson betekent zoiets als: Zonnetje. Zonnestraal. **Sunny Boy**. Die naam, *Sunny Boy* is zijn roeping. Hij is zijn roeping om licht te brengen in de duisternis, in de crisis van het bestaan.

Rembrandt maakte een prachtig schilderij bij Richteren 13. Zie hoe hij speelt met licht en duister, met lichtstralen die de donkere crisis van het bestaan breken. **Manoach** is op dit schilderij een oude man, *sad and wise*, die wordt verrast en overweldigd door het licht. **Zijn vrouw** is veel jonger, en ontvangt het licht met overgave. Zij doet ons denken aan Maria, de moeder van Jezus.

Van Maria wordt in het kerstevangelie verteld dat zij alle woorden van de herders in haar hart **bewaarde**. Van de moeder van Simson wordt tot drie maal toe verteld dat zij alles wat de engel haar gebiedt moet **bewaren** (4, 13 en 14). En **de engel**, we zien een hem nog net opstijgen in de rook op. Een ongrijpbaar wezen. Een mysterie. Zoals God zelf.

Rembrandt vertelt ons met kleur en vorm hoe in onze duisternis een bijzonder licht gaat schijnen. De crisis is even zwart als reëel, maar de crisis heeft niet meer het eerste en het laatste woord. Simson, *Sunny Boy* zal licht brengen in de duisternis. **Goddank is de hemel er ook nog**. Zo verwachten wij, in onze permanente crisis... de komst, de **adventus** van het licht. Net als Manoach en zijn vrouw. Net als Zacharias en Elisabeth. Net als Jozef en Maria. Wij bevinden ons in goed gezelschap.

Amen.

Ds. Frans-Willem Verbaas